

Notat om Økonomiaftale 2021

Regeringen og KL indgik den 29. maj 2020 aftale om kommunernes økonomi for 2021. Nærværende notat er en foreløbig orientering om, hvad det betyder for Viborg Kommune. Ministeriets beregning af bloktilskud, udligningsbeløb mv. forventes først udsendt omkring 1. juli, og der vil her ske betydelige ændringer ift. hvad vi tidligere forventede, bl.a. som følge af den vigende befolkningsudvikling.

Serviceudgifter

Overordnet set er der tale om en økonomiaftale, der sikrer kommunerne uændret velfærd i 2021 i forhold til 2020, idet servicerammen hæves med 1,5 mia. kr. for kommunerne under ét (svarende til ca. 25 mio. kr. for Viborg Kommune) til finansiering af, at der bliver flere ældre, antallet af kronikere vokser samt at flere borgere lever med fysiske, psykiske eller sociale problemer. Der er således ikke plads indenfor servicerammen til øget velfærd for den enkelte borger.

Den sædvanlige proces er, at KL opgør en "teknisk fordeling" af den samlede serviceramme til hver enkelt kommune. Den tekniske fordeling tager udgangspunkt i den enkelte kommunes budget 2020 og korrigeres for de forskellige elementer i økonomiaftalen. Oversigten forventes klar i starten af juli. Den tekniske fordeling er en rettesnor, som dog ikke er bindende, idet kommunernes samlede overholdelse af rammerne forhandles på plads i den såkaldte Faseopdelte Budgetlægning, hvor borgmestrene mødes nogle gange efter sommerferien for – med bistand fra KL – at aftale justeringer i budgetforslagene.

Det bedste bud på nuværende tidspunkt er, at Viborg Kommunes "teknisk fordelte" serviceramme for 2021 bliver ca. 25 mio. kr. højere end de budgetlagte serviceudgifter i 2020, hvilket svare til vores forholdsmæssige andel af de 1,5 mia. kr. på landsplan. Der vil herudover ske en opregning til 2021 pris- og lønniveau samt reguleringer for mer- og mindreudgifter som følge af lovændringer (DUT-regulering), men her vil der som udgangspunkt være nogenlunde balance mellem ændringen i servicerammen og de mer- og mindreudgifter, vi oplever.

Denne opgørelse "i træskolængder" viser således, at der i Viborg Kommunes serviceramme er plads til politisk prioritering af merudgifter på ca. 25 mio. kr. + budgetreduktionen på 19,7 mio. kr., der allerede har reduceret budgetrammen i forhold til 2020. Altså i alt ca. 45 mio. kr. i råderum til udvalgenes budgetudfordringer, demografiudvikling og driftsønsker.

I budget 2020 er der en budgetbuffer på 40 mio. kr. Hvis der i 2021 kun afsættes det halve som budgetbuffer, kan de resterende 20 mio. lægges oven i, så det politiske råderum øges til ca. 65 mio. kr.

Udligningsreformen giver en overfinansiering på 6,5 mia. kr., men det er aftalt i Økonomiaftalen, at kommunerne selv skal finansiere en del af forøgelsen af anlægsrammen. Det samlede resultat er, at kommunerne under ét har indtægter i 2021, der er 5 mia. kr. større end de aftalte udgiftsrammer. Med udligningsreformen har de økonomisk dårligt stillede kommuner nu fået finansiering til at øge deres serviceniveau – også udover det demografiske træk. Dette vil kræve, at andre kommuner undlader at øge deres serviceudgifter med det demografiske træk (deres andel af de 1,5 mia. kr. forøgelse af servicerammen) eller måske direkte reducerer serviceudgifterne. Ellers vil kommunerne under ét overskride Økonomiaftalens serviceramme. Der er derfor lagt op til ekstra vanskelige forhandling i år i den såkaldte Faseopdelte Budgetlægning.

Anlægsudgifter

Anlægsloftet hæves i 2021 med 2,5 mia. kr. til 21,6 mia. kr. Viborg Kommunes befolkningsmæssige andel af anlægsrammen er 359 mio. kr. Udvalgene drøfter på udvalgsmøderne i denne uge tekniske korrektioner af anlægsbudgettet med henblik på at udarbejde et basis-anlægsbudget. Ifølge indstillingerne i udvalgssagerne vil basis-anlægsbudgettet ligge ca. 5 mio. kr. under Viborg Kommunes forholdsmæssige andel af anlægsrammen. Det skal dog understreges, at der i basis-anlægsbudgettet ikke er indarbejdet nye anlægsønsker, som udvalgene drøfter på samme udvalgsmøder.

I forhold til Viborg Kommunes befolkningsmæssige andel af anlægsrammen er der altså et råderum på ca. 5 mio. kr. til nye anlægsønsker i 2021. Der er dog betydelig forskel på de enkelte kommuners anlægsbehov, så den befolkningsmæssige andel er kun en vejledende fordeling.

Finansiering

De ovennævnte betragtninger om serviceramme og anlægsramme er alene set i forhold til udgiftsrammerne i økonomiaftalen. Et andet spørgsmål er, hvor meget likviditet Viborg Kommune har til finansieringen af nye drifts- og anlægsønsker. Finansieringssiden afhænger af ministeriets opgørelse af bloktilskud og udligning, som forventes udmeldt senest den 1. juli. Udligningsreformen tilgodeser Viborg Kommune med yderligere tilskud, men det modgås delvist af den vigende befolkningsudvikling. Hertil kommer virkningen af den nye gennemregning af udligningssystemet på baggrund af nye befolkningstal og andre kriterier, der indgår i den komplicerede udligningsmodel. Det er derfor ikke muligt på nuværende tidspunkt at opgøre, hvor meget Viborg Kommune har til finansiering af nye drifts- og anlægsønsker.

Hovedtallene i økonomiaftalen er følgende:

- Servicerammen løftes med 1,5 mia. kr. tildækning af den demografiske udvikling, at antallet af kronikere vokser samt at flere borgere lever med fysiske, psykiske eller sociale problemer.
Viborg Kommunes andel udgør ca. 25 mio. kr.
- Kommunerne har forpligtet sig til at finde effektiviseringer for 750 mio. kr., heraf 500 mio. kr. på eksterne konsulenttydelser og 250 mio. kr. vedr. velfærdsprioriteringer.
Viborg Kommunes andel udgør ca. 12 mio. kr.
- Anlægsniveauet er aftalt til 21,6 mia. kr. i 2021 mod 19,1 mia. kr. i aftale-2020, hvilket med fordeling efter indbyggertal svarer til 359 mio. kr. for Viborg Kommune.
- Af det samlede bloktilskud er 3 mia. kr. betinget af, at kommunerne overholder servicerammen, og 1 mia. kr. er betinget af overholdelse af anlægsrammen.
Det svarer til henholdsvis 50 mio. kr. og 17 mio. kr. for Viborg Kommune.
- Overførelsesudgifterne (ekskl. forsikrede ledige) er i aftalen sat til 81,0 mia. kr. i 2021 mod 73,8 mia. kr. i 2020. Udgifterne til forsikrede ledige er i aftalen sat til 15,4 mia. kr. mod 10,3 i 2020.
Viborg Kommunes befolkningsmæssige andel af denne stigning i de samlede overførselsudgifter på 12,3 mia. kr. er 204 mio. kr.
- Den kommunale medfinansiering af regionernes sundhedsudgifter (KMF) bliver i 2021 fastfrosset på 2020-niveau på grund af usikkerhed om datagrundlaget til fordelingen på kommuner. Afregningerne for 2020 er allerede fastfrosset svarende til de budgetterede udgifter på ca. 380 mio. kr.
- Økonomiaftalen indeholder ingen særskilt finansiering til udgifterne i forbindelse med den nye ferielov, men det fremgår af aftalen: *"I forlængelse af overgangen til den nye ferielov er regeringen og KL enige om at afdække mulige veje til, at kommunerne kan overføre optjente feriemidler til Lønmodtagernes Feriemidler, herunder muligheden for låntagning".*
- Aftalen indeholder to lånepuljer for 2021:
 - 250 mio. kr. målrettet investeringer med et effektiviseringspotentiale.
 - 400 mio. kr. målrettet kommuner med behov for strukturelle investeringerSelvom det ikke er nævnt i aftalen, bliver der måske også en ordinær lånepulje på 200-300 mio. kr.
- Skattestoppet fastholdes i kommunerne under ét. Kommunerne skal ansøge Social- og Indenrigsministeriet om skattenedsættelser og skatteforhøjelser.
I forbindelse med udligningsreformen gives kommunerne mulighed for tilpasning af indkomstskatten. Kommuner med tab i udligningsreformen får mulighed for ved budgetlægningen gradvist at sætte indkomstskatten op svarende til deres tab i årene 2021-2025. Dette modsvares af tilskud til kommunerne, der sætter skatten ned.
- Partierne bag aftalen "Kompensation til boligejerne og fortsat tryk om boligbeskatningen" har i øvrigt aftalt:
 - De kommunale grundskyldspromiller kan ikke sættes op i 2021-2028.
 - De kommunale dækningsafgiftssatser kan ikke sættes op i 2021-2028.